

N:o 28.

Uppläst och godkänd hos Första Kammaren den 7 april 1888.
— — — — Andra Kammaren den 7 — —

*Riksdagens skrifvelse till Konungen, angående anvisande af medel
till odlingslånefonden m. m.*

(Statsutskottets utlåtande n:o 25.)

Till Konungen.

I proposition af den 31 december 1887 har Eders Kongl. Maj:t föreslagit Riksdagen:

att till odlingslånefonden skulle under hvarje af åren 1889—1893 ej mindre få ingå de till statskontoret inflytande annuiteter å odlingslån, än äfven af riksgäldskontoret, i mån af behof och uppå requisition af Eders Kongl. Maj:t, öfverlemnas medel till så stort belopp, som jemte de till fonden ingående annuiteter kunde erfordras till fyllande af högst en million kronor årligen;

att riksgäldskontoret skulle af fonden erhålla godtgörelse för den ränteutgift, som, genom berörda medels öfverlemnande till fonden, för riksgäldskontoret förorsakades;

att fullmäktige i riksgäldskontoret måtte bemyndigas att, för beredande af den tillgång till de riksgäldskontoret åliggande försträckningar till ifrågavarande fond, som kunde erfordras utöfver hvad enligt särskilda beslut kunde blifva för sådant ändamål till riksgäldskontoret öfverlemnadt, i mån af behof försälja obligationer i svenskt mynt, uppsägbara från långifvarens sida, men ställda att återbetalas viss kortare tid efter af riksgäldskontoret verkställd uppsägning, med rätt tillika för fullmäktige att bestämma dessa obligationers valörer, räntefot och uppsägningstid; samt

att de vilkor och bestämmelser, som gälde för lån från ifrågavarande fond, måtte sålunda ändras, att

a) stadgandet i punkten F mom. 5 af kongl. kungörelsen angående bildandet af en fond med ändamål att genom lån understödja odling af sankta trakter den 28 september 1883 upphäfdes samt deraf föranledda redaktionsförändringar i mom. 6 och 8 viddes; samt

b) åt föreskriften i mom. 10 af samma punkt gäfves följande ändrade lydelse:

»I händelse afvikelse, utan dertill erhållen vederbörlig tillåtelse, skett från den fastställda arbetsplanen,

eller arbetet, utan att anstånd med detsammes utförande blifvit af Kongl. Maj:t medgifvet, icke inom därför bestämd tid fullbordats,

eller om, innan lånet blifvit genom laga kraft egande beslut fördeladt på de hemman, hvilka för återbetalningen skola ansvara, statskontoret skulle finna den säkerhet, som jemlikt mom. 8 e) blifvit för lånet stald, icke vidare vara nöjaktig, och ny säkerhet, som af statskontoret godkändes, icke varder inom af statskontoret bestämd tid aflemnad,

eller om den bestämda annuiteten icke varder i behörig tid erlagd,

ankommer på Kongl. Maj:t att låta inställa all vidare utbetalning af statslånet samt återfordra hvad deraf uppburits, att på en gång eller efter hand till statskontoret inbetalas inom den tid, som af Kongl. Maj:t bestämmes.

Statskontoret bör tillse, att sådan inbetalning i vederbörlig ordning ingår; och skall det åligga vederbörande att å sålunda lyftade och återburna medel jemväl erlagga fyra och en half procent årlig ränta från lyftningsdagen, till dess återbetalning sker.»

Lika med Eders Kongl. Maj:t har Riksdagen funnit de skäl, hvilka år 1883 föranledde bildandet af den nu ifrågavarande fonden, fortfarande böra tillerkännas full giltighet. Att anspråk på lån från fonden fortfarande komma att framställas i minst samma utsträckning som hittills, torde ock kunna antagas för gifvet, då i betraktande tages, å ena sidan, att, enligt hvad i statsrådsprotokollet för den 6 mars 1883 omförmäles, de till odling användbara moss- och myrmarker inom landet, enligt landbruksakademiens förvaltningskomité's beräkning, uppgå till 5 eller 6 millioner tunnland, å andra sidan den jemförelsevis ringa areal, som med hittills från fonden beviljade lån kan torrläggas. Riksdagen har således ansett, att till Eders Kongl. Maj:ts disposition medel fortfarande böra för ifrågavarande ändamål anvisas, och att någon nedsättning i det belopp, som årligen bör vara tillgängligt att till odlingslån disponeras, icke skäligen kan ifrågasättas.

Riksdagen har vidare tagit i öfvervägande de förändringar i eller tillägg till nu gällande vilkor för lån från berörda fond, hvilka Eders Kongl. Maj:t föreslagit.

Uti punkten F mom. 5 af kongl. kungörelsen den 28 september 1883 föreskrifves, att för fullgörande af det kontrakt, som skall af väg- och vattenbyggnadsstyrelsen afslutas med den, hvilken mot åtnjutande af statslån åtager sig ett odlingsföretag, äfvensom för de lyftade statsmedlens återbäring, i händelse mot kontraktet brytes, skall ställas sådan säkerhet, som af väg- och vattenbyggnadsstyrelsen godkännes. Tillika stadgas uti mom. 8 af samma punkt, att innan någon del af beviljad lån utbetalas, skall hos statskontoret företes, bland annat, dels en till statskontoret eller ordres stäld, af nämnda kontor godkänd skuldförbindelse, som skall innefatta vederbörandes åtagande att för lånets betalning ansvara, intill dess lånet, jemlikt kongl. kungörelserna den 13 juni 1845 och den 9 november 1848, blifvit fördeladt på de hemman, hvilka för återbetalningen skola ansvara, och fördelningen vunnit laga kraft samt uti jordeboken på föreskrifvet sätt antecknats, dels ock af statskontoret godkänd borgen eller säkerhetshandling för den afgifna skuldförbindelsens uppfyllande. Landbruksakademiens förvaltningskomité har hemställt, att den åberopade föreskriften i mom. 5 måtte upphävas, enär den dels vore mindre nödig, då staten i hvarje fall egde full säkerhet för lånebeloppet uti den borgen, som enligt mom. 8 skulle till statskontoret aflemnas, dels ock medförde omgång och olägenhet för låntagarne; och äfven väg- och vattenbyggnadsstyrelsen har ansett föreskriften kunna utan någon olägenhet borttagas. Jemväl statskontoret har såsom sin åsigt uttalat, att den i mom. 5 omförmälda säkerhet kunde,

med afseende derå att den i mom. 10 stadgade påföljd för brytande af det ingångna kontraktet funnes intagen i formuläret för de skuldförbindelser, som för lånens utbekommande skulle aflemnas, utan afsevärd olägenhet undvaras, helst de personer, hvilka iklädde sig förbindelsen att ansvara för kontraktets fullgörande, i de flesta fall vore desamma, som å skuldförbindelsen tecknade borgen. På de skäl, som af myndigheterna åberopats, har Eders Kongl. Maj:t föreslagit ifrågavarande bestämmelses borttagande.

Riksdagen har ej kunnat dela den åsigt, som ligger till grund för detta förslag. Enligt punkten F mom. 4 af ofvan åberopade kungörelse åligger det låntagare från fonden att »fullborda såväl vattenafledningen och afdikningen som äfven odlingsarbetet»; kontrakt skall härom upprättas och, enligt oförmälda mom. 5, säkerhet, som af väg- och vattenbyggnadsstyrelsen godkännes, ställas ej mindre för »de lyftade statsmedlens återbäring, i fall mot kontraktet brytes», utan äfven för »fullgörande af sådant kontrakt».

Det ligger ock mycken vikt uppå att kontraktet fullgöres samt det deri utfästa *odlings*-arbetet behörigen utföres, och staten har härvid en skyldighet att iakttaga, som ej upphäves genom den säkerhet, staten må ega för lånets återbäring, i fall mot kontraktet brytes.

Vid de förhandlingar, som föregingo beslutet om ifrågavarande fonds bildande, framkallade den tysta förmånsrätt, som staten måste betinga sig för de utlemnade lånen, ej ringa betänkligheter, och då icke dess mindre den dittills använda och häfdvunna formen för statens säkerhet för odlingslån befans, utan olägenhet för inteckningshafvare, fortfarande kunna bibehållas, berodde detta, såsom Riksdagen i sin skrifvelse till Eders Kongl. Maj:t af den 11 juni 1883 anført, derpå att vådan för inteckningshafvarne, om en sådan antoges förefinnas, vore mindre vid de ifrågasatta nya odlingslånen än vid de äldre, *dels* därför att dessa senare endast afsåge *beredande* af odlingsföretag, under det att med de nya följde »ovilkorlig skyldighet, för hvars fullgörande särskild säkerhet måste lemnas, att verkställa odlingen», *dels* med anledning deraf att, under det lånebeloppet bestämdes till kostnadssumman endast för vattenafledningen och afdikningen, men härmed följde skyldighet för jordegaren att bekosta *odlings*-arbetet, hemmanets värde i följd häraf måste antagas ökas med ett belopp, vida större än det, för hvilket staten betingade sig förmånsrätt.

Riksdagen har i betraktande häraf funnit den staten med fog åliggande omsorgen om inteckningshafvarnes rätt icke medgifva efter-

gifvande i någon väsentlig mån af den säkerhet, som i förevarande del finnes i nu gällande bestämmelser föreskrifven.

Endast så till vida har Riksdagen ansett sig kunna bifalla Eders Kongl. Maj:ts framställning i denna del, att ifrågavarande säkerhet skulle kunna eftergifvas för så vidt den afser den i kontraktet åtagna skyldigheten att, sedan odlingsarbetet väl blifvit verkställt, vederbörligen underhålla detsamma, så länge någon del af lånet återstår ogulden. Den långa tid, detta åtagande afser, torde mycket försvåra säkerhetens anskaffande, och då, efter odlingens fullbordande, det egna ekonomiska intresset påkallar arbetets behöriga vidmagthållande, lär den för det närvarande föreskrifna säkerheten i denna del i sjelfva verket vara mindre behöflig.

Riksdagen har med anledning häraf beslutat ett tillägg i berörda syfte till stadgandet i mom. 5 af 1883 års kongl. kungörelse.

Ett vidsträcktare eftergifvande af säkerheten, på sätt Eders Kongl. Maj:t föreslagit, har, förutom hvad här ofvan ur synpunkten af in-teckningshafvares rätt deremot anmärkts, vidare synts Riksdagen dels ej behöfligt, då det visat sig att, oakadt tillämpning af det anmärkta stad-gandet, fonden till hela sitt belopp tagits af lånesökande i anspråk, dels, äfven ur statens egen synpunkt, mindre lämpligt, emedan den åberopade säkerheten för *skuldförbindelsens* uppfyllande, enligt mom. 8 d) och e) af kungörelsen den 28 september 1883, i hvilka föreskrifter endast de af ifrågavarande stadgandes upphäfvande föranledda *redaktions-*förändringar ifrågasatts, ej afser och enligt sakens natur ej bör afse vidare betalningsansvar än intill dess lånet blifvit fördeladt på de hem-man, hvilka för återbetalningen skola ansvara, och fördelningen vunnit laga kraft samt uti jordeboken antecknats, men denna fördelning i vissa fall torde kunna hinna behörigen verkställas och säkerheten således upphöra, innan sjelfva odlingsarbetet utförts.

Statskontoret har vidare erinrat, att då det ej sällan inträffade, att laga kraft egande beslut rörande ett låns fördelning på jorden först efter längre tids förlopp kunde erhållas, och statens säkerhet för lånens återbetalning kunde under tiden i väsentlig mån förminskas, utan att enligt nu gällande stadganden låntagare vore skyldig anskaffa annan säkerhet eller att i annat fall än i punkt F mom. 10 af kungörelsen den 28 september 1883 sägs, på en gång inbetala det uppburna låne-beloppet, det vore nödvändigt att ett stadgande om skyldighet för lån-tagare att, der så påfordrades, aflemna ny säkerhet inrycktes i de skuldförbindelser, som borde för lånet utfärdas, samt att äfventyr för försummelse att aflemna säkerhet eller erlægga annuiteterna, bestämdes;

och har statskontoret till följd deraf hemställt att för låntagare måtte stadgas skyldighet att, derest, innan laga kraft egande beslut om lånets fördelning på jorden erhållits, statskontoret skulle anse den ställda säkerheten ej nöjaktig, inom viss tid, som af statskontoret bestämdes, aflemna säkerhet, som kunde af statskontoret godkännas, vid samma äfventyr i händelse af försummelse häraf eller uraktlåtenhet att i behörig tid erlægga de bestämda annuiteterna, som för afvikelse från arbetsplanen och dröjsmål med arbetets fullgörande vore stadgad i nyssnämnda mom. 10.

Mot det förslag till tillägg till nu gällande stadganden, som Eders Kongl. Maj:t i öfverensstämmelse härmed framställt, har Riksdagen ej annat att erinra än att, då den säkerhet för kontraktets fullgörande, hvars borttagande Eders Kongl. Maj:t ifrågasatt, enligt Riksdagens beslut skulle komma att väsentligen bibehållas, den nu ifrågasvarande tilläggsbestämmelsen lämpligen synes böra afse ej blott säkerheten för skuldförbindelsen, utan äfven säkerheten för kontraktet.

Slutligen har af Eders Kongl. Maj:t ifrågasatts, att den nedläggning af räntan å odlingslånen till fyra och en half procent, som skett genom kongl. kungörelsen den 19 maj 1885, måtte komma låntagaren till godo äfven i det fall, att han på grund af afvikelse från kontraktet blefve förbunden att på en gång återbära hela lånebeloppet, i hvilket fall han enligt nu gällande bestämmelser är liksom före nyssnämnda räntenedläggning skyldig att erlægga fem procent ränta.

Denna obetydliga, endast undantagsfall afseende ändring har Riksdagen ej ansett böra medgifvas. Då staten utlemnar lån till den numera bestämda räntan af fyra och en half procent och derutöver medgifver den lättnad, att under de första fem åren från första lyftningsdagen icke någon ränta erlägges, utan sådan endast beräknas och vid de fem årens slut lägges till den beviljade lånesumman, sker detta med hänsyn, bland annat, till den nytta, sankta traktens uppodling medför äfven för det allmänna. Om vid sådant förhållande en låntagare, som lyftat medlen och begagnat sig af det från statens sida medgifna ränteanståndet, men underlåtit att behörigen fullgöra det åtagna arbetet och derigenom bereda det gagn, staten med lånet åsyftat, vid lånebeloppets återbäring får vidkännas en något högre ränta än den, som bestämts under förutsättning deraf att statens syftemål verkligen uppnås, torde detta ej innefatta någon obillighet.

Riksdagen har alltså på det sätt bifallit Eders Kongl. Maj:ts förevarande proposition, att Riksdagen beslutat:

A) Att till odlingslånefonden må under hvarje af åren 1889—1893

ej mindre ingå de till statskontoret inflytande annuiteter å odlingslån, än äfven af riksgäldskontoret, i mån af behof och uppå requisition af Eders Kongl. Maj:t, öfverlemnas medel till så stort belopp, som jemte de till fonden ingående annuiteter kan erfordras till fyllande af högst en million kronor årligen;

B) att riksgäldskontoret skall af fonden erhålla godtgörelse för den ränteutgift, som, genom berörda medels öfverlemnande till fonden, för riksgäldskontoret förorsakas;

C) att de vilkor och bestämmelser, som gälla för lån från ifrågasvarande fond och finnas intagna i kongl. kungörelserna den 28 september 1883 och den 19 maj 1885, sålunda ändras, att

a) stadgandet i punkten F) mom. 5 af kongl. kungörelsen den 28 september 1883 erhåller följande lydelse:

»För fullgörande af sådant kontrakt äfvensom för de lyftade statsmedlens återbäring, i fall mot kontraktet brytes, skall ställas sådan säkerhet, som af väg- och vattenbyggnadsstyrelsen godkännes: skoland denna säkerhet upphöra att gälla, så snart vattenaflednings- och afdiknings- samt odlingsarbetet blifvit afsynadt och godkändt»; och

b) åt föreskriften i punkten F) mom. 10 af förstnämnda kongl. kungörelse gifves följande lydelse:

»I händelse afvikelse, utan dertill erhållen vederbörlig tillåtelse, s ett från den fastställda arbetsplanen,

eller arbetet, utan att anstånd med detsamma utförande blifvit af Kongl. Maj:t medgifvet, icke inom därför bestämd tid fullbordats,

eller om, innan vattenaflednings-, afdiknings- och odlingsarbetet blifvit fullbordadt, afsynadt och godkändt, väg- och vattenbyggnadsstyrelsen skulle finna den säkerhet, som jemlikt mom. 5 blifvit för kontraktets fullgörande stäld, icke vidare vara nöjaktig, eller om, innan lånet blifvit genom laga kraft egande beslut fördeladt på de hemman, hvilka för återbetalningen skola ansvara, statskontoret skulle finna den säkerhet, som jemlikt mom. 8 e) blifvit för lånet stäld, icke vidare vara nöjaktig, och ny säkerhet, som af vederbörande myndighet godkännes, icke varder inom bestämd tid aflemnad,

eller om den bestämda annuiteten icke varder i behörig tid erlagd,

ankommer på Kongl. Maj:t att låta inställa all vidare utbetalning af statslånet samt återfordra hvad deraf uppburits, att på en gång eller efter hand till statskontoret inbetalas inom den tid, som af Kongl. Maj:t bestämmes.

Statskontoret bör tillse, att sådan inbetalning i vederbörlig ord-

ning ingår; och skall det åligga vederbörande att å sålunda lyftade och återburna medel jemväl erlägga fem procent årlig ränta från lyftningsdagen, till dess återbetalning sker»; samt

D) att fullmäktige i riksgäldskontoret bemyndigas att, för beredande af den tillgång till de riksgäldskontoret åliggande försträckningar till ifrågavarande fond, som kan erfordras utöfver hvad enligt särskilda beslut må blifva för sådant ändamål till riksgäldskontoret öfverlemnadt, i mån af behof försälja obligationer i svenskt mynt, ouppsägbara från långifvarens sida, men ställda att återbetalas viss kortare tid efter af riksgäldskontoret verkställd uppsägning, med rätt tillika för fullmäktige att bestämma dessa obligationers valörer, räntefot och uppsägningstid.

Stockholm den 7 april 1888.

Med undersätlig vörndnad:
